

Inventarizace dřevin Šternberk

Mgr. RADIM KOČVARA

Záříčí 92, CZ – 768 11 Chropyně

IC: 730 68 021, DIČ: CZ7808155432

604 356 795, e-mail: burunduk@seznam.cz

Úvod

Na základě požadavku firmy LESPROJEKT KRNOV s.r.o. byla provedena inventarizace a základní posouzení stavu dřevin ve Šternberku, viz mapa v příloze. Cílem byla taxonomická klasifikace, základní určení zdravotního stavu, posouzení stability a bezpečnosti. Výsledek inventarizace je vyznačen v mapových přílohách. Předloženy jsou návrhy opatření pro údržbu dřevin, tj. kácení, zdravotní a odlehčovací řezy a další opatření.

Dřeviny v území představují nesystematickou různověkou výsadbu jak původních, tak řady introdukovaných druhů stromů i keřů. Součástí území je i stromořadí javoru mléče *Acer platanoides* a javoru klenu *Acer pseudoplatanus* podél ulice U Střelnice.

POSTUP INVENTARIZACE

V rámci vymezeného území byl proveden podrobný průzkum v průběhu prosince 2020, při kterém byly do mapových podkladů zaznačeny veškeré v území se vyskytující dřeviny.

Každá dřevina byla vyznačena v mapě (viz příloha). S ohledem na dobu a rozsah průzkumu, mnohdy obtížnou determinaci kultivarů a variant, jsou některé druhy určeny pouze do rodu.

V rámci inventarizace byly dřeviny měřeny (viz samostatná tabulka *.xls), a to jejich obvod ve výšce 130 cm nad zemí (Obvod 130 cm v tabulce). Byl zaznamenán druh (taxon) a zdravotní stav dřeviny (ZS, 1. výborný, 2. dobrý, 3. zhoršený, 4. špatný, 5. mrtvá dřevina).

Z dalších parametrů jsou uvedeny z pohledu doporučené údržby a navržených opatření Sadovnická hodnota a Provozní bezpečnost. V případě Sadovnické hodnoty se jedná o kategorie (1–5): 1 – stromy dokonale zavětvené a zdravé s dlouhodobým výhledem existence, 2 – stromy dobře zavětvené a zdravé, pouze s menšími nepravidelnostmi v tvaru nebo zavětvení koruny, s dlouhodobým výhledem existence, 3 – stromy zdravé, tvarově značně narušené nebo dřeviny dosud mladé, nedostatečně vzrostlé, vždy s dlouhodobou perspektivou, 4 – stromy poškozené, v počátečním stadiu nemoci, přestarlé a bez výhledu dlouhodobé perspektivy, na dožití a následné odstranění, 5 – dřeviny silně napadené chorobami nebo dřevokazným hmyzem, téměř suché, hrozící zřícením, určené k neprodlené sanaci. V případě Provozní bezpečnosti (0–4): 0 – bezpečná dřevina, 1 – mírný defekt, 2 – vyvinuté defekty, 3 – výrazné ohrožení s možností dočasné stabilizace, 4 – havárka, nutné okamžité odstranění.

V tabulkách a mapách jsou uvedeni všichni jedinci dřevin zaznamenaní do map. Inventarizace byla podchycena nad daty GIS, ortofotomapou, zpracovanými v programu ArcMap 10.8. Mapy obsahují vyznačení polohy dřeviny s číslem dřeviny, které je shodné s tabulkou inventarizace.

VÝSLEDKY

Přehled dřevin je pro lepší orientaci předložen samostatně v příloze (tabulka ve formátu *.xls). Celkem bylo identifikováno 137 jedinců dřevin (0–137).

Zeleň má na sídlištích mimořádný význam. Esteticky zásadně dotváří prostor, má významnou funkci mikroklimatickou, rekreační i estetickou. Dřeviny, zejména stromy, vyžadují dlouhý čas, než začnou plnit svou funkci, proto má při úpravách zeleně zcela zásadní význam maximální zachování zejména vzrostlých stromů, jejichž obnova a nahrazení je dlouhodobou záležitostí.

Zkoumané sídliště ve Šternberku obsahuje průměrně velké množství dřevin a málo křovin. Ty byly zejména v minulosti cíleně, některé však zcela nahodile, vysázeny místy bez širšího kompozičního a funkčního záměru.

Z dřevin dominují hustě nasázené javory mléče *Acer platanoides* (celkem 31 stromů) zejména kolem ul. U Střelnice, zahrnující v menší míře i javor kleny *Acer pseudoplatanus* (celkem 23 stromů). Pro javory na lokalitě je typické, že jim průběžně prosychají větve, u javorů klenů byly zaznamenány četnější drobné poškozená kmene. Z dalších listnatých druhů 10 x bříza bělokorá *Betula pendula*, jednotlivě lípa srdčitá *Tilia cordata*, jeřáb ptačí *Sorbus aucuparia*, jírovec maďal *Aesculus hippocastanum*, ořešák královský *Juglans regia*, třešeň ptačí *Prunus avium*, jilm *Ulmus* sp. a tři větší vrby bílé *Salix alba* 'Tristis'. Z mladých nedávno vysazených dřevin třešeň *Cerasus* sp., jasan pensylvánský *Fraxinus pennsylvanica*, štědřenec odvislý *Laburnum anagyroides* a vrba Matsudova *Salix matsudana*.

Jehličnaté dřeviny jsou zastoupeny méně, častěji douglaska tisolistá *Pseudotsuga menziesii*, borovice černá *Pinus nigra*, jednotlivě modřín opadavý *Larix decidua*, smrk pichlavý *Picea pungens*, borovice vejmutovka *Pinus strobus* a borovice lesní *Pinus sylvestris*.

Z křovin se jednotlivě vyskytuje dříví *Berberis* sp., zlatice *Forsythia* sp., ptačí zob obecný *Ligustrum vulgare*, mahónie cesmínolistá *Mahonia aquifolium*, pustoryl věncový *Philadelphus coronarius*, cypřišek *Chamaecyparis* sp., jalovec chvojka *Juniperus sabina*, borovice kleč *Pinus mugo*, bez černý *Sambucus nigra*, tis červený *Taxus baccata* a bobkovišeň lékařská *Prunus laurocerasus*.

Nová kompozice zeleně by měla být především funkční a navržená s ohledem na jednoduchost následné údržby. Zeleň chrání prostor před prachem, hlukem, převládajícími větry, poskytuje stín v parných letních dnech. Výsadby se pokud možno co nejvíce soustřeďují takovým způsobem, aby trávníkové plochy byly celistvé. Menší plochy je vhodné osázet celoplošně. Skutečná podoba úprav by se měla odvíjet od možností a požadavků zúčastněných zájmových skupin, tedy investora, správce a obyvatel domů, při současném respektování funkčních a prostorově kompozičních požadavků řešeného území.

V případě stromů musí být cílem ucelená struktura vegetačních prvků. Výsadby dřevin po vzrůstu mají minimalizovat nároky na údržbu. S tím souvisí i volba vhodných druhů. Nepříliš vhodnou formou jsou kulovité formy (především javorů – *Acer platanoides*). Pozdější ořezávání korun je kontraproduktivní, zbytečná investice navíc a znehodnocování zdravotního stavu.

Vhodnější je v mnoha případech použití úzko korunných kultivarů listnatých stromů, které opticky sníží výšku mnohapatrových domů. Korunu u pyramidálních kultivarů lze v případě potřeby snadno a jednorázově vyvětvit výš (případně i zúžit) bez výrazného zdravotního znehodnocení. Vhodné druhy jsou např. habr obecný *Carpinus betulus* 'Fastigiata', lípa velkolistá *Tilia platyphyllos* 'Fastigiata', jeřáb *Sorbus x thuringiaca* 'Fastigiata', hloh *Crataegus monogyna* 'Stricta', sakura ozdobná *Prunus serrulata* 'Amanogawa', apod.

Důležitá je také volba hustoty dřevin, zejména pokud jde o stromořadí. Řidším (cílovým nikoli výsadbovým) sponem se předejde nutnosti ořezávání koruny v dospělosti a také negativnímu psychologickému dojmu z alejí – přílišná tmavost, přerostlost, vyprahlost pozemků pod nimi (nepřístupnost srážek). V území je to typické pro javory, které jsou blízko sebe a prosychají jim větve. Některé z dřevin by bylo vhodné odstranit (ty s největšími defekty) a rozvolnit porost.

Stromy s velkou korunou lze použít pouze tam, kde je dostatek volného prostoru pro jejich zdárný rozvoj. Většinou se uplatní jako solitérní jedinci uvnitř meziblokových prostor. Stávající břízy, jako krátkověké dřeviny a producenty největšího množství alergenů, je třeba postupně z prostoru odstraňovat a nahrazovat novými výsadbami. Aktuálně to platí pro č. 100 a 101, které zasychají.

Realizaci nové koncepce je nutné přizpůsobovat dílčím stavebním úpravám v sídlišti nebo finančním možnostem investora. Velmi důležitým faktorem je odborná dostatečná udržovací péče a zejména vytyčení sítí a vyřešení kolizí s nimi.

V případě křovin není druhová skladba úplně vyhovující. Stříhané ploty mají v sídlišti své opodstatnění – omezují prostor kolem jednotlivých domů na poloveřejný (patřící svým způsobem obyvatelům daného domu), jsou na údržbu poněkud náročnější a je možné je nahradit funkčně i kompozičně rovnocennými ploty volně rostoucími (nestříhanými). Postačí pouze vysadit keře dále od komunikace, nebo zvolit méně vzrůstné druhy.

Vhodným cílem navržených keřových výsadeb je plné zapojení v zamulčovaných celistvých plochách. Keřové skupiny různých výšek je vhodné kombinovat tak, aby bylo vyloučeno překážení provozu a nutný opakovaný řez. Důležité je také umístění vyšších keřových výsadeb s ohledem na možnost odhrnování sněhu v zimních měsících. V případě květinových záhonů je vhodné preferovat trvalky.

V případě travnatých ploch se jedná o nejdražší prvek zeleně pro jejich opakované kosení. Racionalizace údržby spočívá ve vytvoření co nejvíce souvislých travnatých ploch, bez nutnosti dosekávání především malých plošek nebo obsekávání překážek. Nevyhnete se obsekávání soliterně umístěných stromů, a proto je nutné, aby kolem stromů byla vždy vytvořena výsadbová jamka, aby nedocházelo k poranění kmenů nebo kořenů. Tyto důsledky jsou patrné u řady dřevin v území, kdy jsou obsekány keře nebo poškozené kořenové náběhy či samotné obnažené kořeny.

Do výsadeb, na největší otevřené plochy, kde je dostatek místa, lze jednotlivě použít poměrně vzrůstný platan *Platanus acerifolia*.

Na otevřená místa vhodná pro výsadbu a jako náhradu za pokácené dřeviny je vhodné použít sloupovité druhy jako habr *Carpinus betulus* 'Fastigiata', případně i dub *Quercus robur* 'Fastigiata', které v území nejsou.

K případnému doplnění stromořadí, respektive jako náhradu za javory mléče, je možno navrhnout lípy *Tilia cordata* 'Rancho', *Tilia platyphyllos* 'Fastigiata' s užší korunou, s ohledem na navazující dřeviny v okolí.

Z dalších vhodných dřevin je možné použít jako vyšší stromy na otevřená místa lísku tureckou *Corylus colurna*, blíže k domům habr obecný *Carpinus betulus* 'Fastigiata'.

Obecně je vhodné počítat s postupným nahrazením jehličnanů, zejména v místech souvislého zápoje, kde dochází k zatmavění a prorůstání a současně prosychání jedinců. Takováto místa ale v území spíše nejsou. Vhodnými k náhradě jsou např. *Tilia cordata* 'Rancho', *Tilia platyphyllos* 'Fastigiata'. Vhodné jsou také kolem domů úzko korunné, světlo propustné jeřáby *Sorbus x thuringiaca* 'Fastigiata'. Do současně volných travnatých ploch je možno navrhnout také solitérní červeně kvetoucí jírovce plet'ové *Aesculus carnea*, které mohou být vhodnou náhradou za sanované dřeviny. Plochy po redukci jehličnanů, zejména tam kde převažují, je nejlepší obohatit červenolistými javory *Acer platanoides* 'Crimson King', příp. i *Fagus sylvatica* 'Atropunicea'.

Parkovací stání je vhodné oddělovat v místech s omezeným prostorem řadou úzko korunných hlohů *Crataegus monogyna* 'Stricta'. Opticky velmi dobře působí přístínění u funkčních ploch, zajištěné např. solitérní katalpou *Catalpa bignonioides*.

Zcela specifické a výhodné je použití pnoucích rostlin, zvláště samopnoucích. Ve stísněných prostorech dokážou zmírnit mnohé technické nedostatky nebo oživit nevzhledné stavební objekty. Jedná se především o stálezelený břečťan *Hedera helix*.

Je nutné vzít na vědomí, že postupná obnova je dlouhodobou záležitostí a je nutné ji provádět postupně. Je třeba se vyvarovat masivnějšímu kácení dřevin. Je nutné docílit stavu různověkého porostu, který umožní postupné zásahy. Před plánováním výsadeb je nutné provést asanaci u nejví-

ce problémových dřevin a vytýčit jednotlivé sítě, za účelem zjištění stávajících kolizí a vyvarování se kolizí budoucích.

Níže jsou uvedené dřeviny, jejichž stav se bude řešit:

- 58. Sorbus aucuparia. Napadený houbou, odumírá, nutno odstranit.
- 93 Salix alba 'Tristis'. Patrné napadení houbami, potenciálně riziková dřevina, výhledově odstranit.
- 94 Salix alba 'Tristis'. Patrné napadení houbami, dutiny, defekty větví, potenciálně riziková dřevina, výhledově odstranit.
- 115. Acer platanoides. Prosychá, napadený houbou, náklon, doporučeno odstranit
- 2. Acer platanoides, olámané větve, prosychá
- 3. Acer platanoides, olámané větve, prosychá
- 4. Acer platanoides, olámané větve, usychá vrchol
- 5. Acer platanoides, olámané větve, usychá vrchol
- 6. Acer platanoides, asymetrická hlavní větev nad silnici, nutno vyvážit
- 21. Acer platanoides, nahnutý pokroucený kmen, vhodné odstranit
- 100. Betula pendula, prosychá, doporučeno výhledově odstranit
- 101. Betula pendula, zaschlý vrchol, doporučeno odstranit
- 124. Acer pseudoplatanus, prosychající větve, ošetřit
- 125. Acer pseudoplatanus, prosychající větve, ošetřit
- 126. Acer pseudoplatanus, prosychající větve, ošetřit
- 127. Acer pseudoplatanus, suchý boční terminál, ošetřit
- 128. Acer pseudoplatanus, poškozený odumírá, doporučeno odstranit
- 131. Acer pseudoplatanus, oděrky kmene, prosychají větve, ošetřit
- 132. Acer pseudoplatanus, oděrky kmene, prosychají větve, ošetřit
- 134. Acer pseudoplatanus, oděrky kmene, prosychají větve, ošetřit
- 135. Acer pseudoplatanus, oděrky kmene, prosychají větve, ošetřit

Mgr. Radim Kočvara

Vytyčení nových stromů :

1	X = -542922.9624	Y = -1107258.3023
2	X = -542915.9472	Y = -1107255.9682
3	X = -542868.6062	Y = -1107243.7258
4	X = -542850.7670	Y = -1107239.1248
5	X = -542807.3736	Y = -1107211.1004
6	X = -542800.3105	Y = -1107208.4337
7	X = -542782.5460	Y = -1107199.2180
8	X = -542725.9194	Y = -1107232.7457
9	X = -542721.0748	Y = -1107238.3894
10	X = -542864.4584	Y = -1107270.8642
11	X = -542809.9756	Y = -1107252.4379
12	X = -542863.7130	Y = -1107260.0547
13	X = -542913.3109	Y = -1107261.8003
14	X = -542889.1942	Y = -1107255.0556
15	X = -542815.9643	Y = -1107222.0074
16	X = -542809.5210	Y = -1107221.0039
17	X = -542734.9787	Y = -1107248.7800
18	X = -542711.0700	Y = -1107254.6752
19	X = -542857.9601	Y = -1107291.1695
20	X = -542792.7823	Y = -1107264.3016
21	X = -542802.2914	Y = -1107234.1166
22	X = -542878.3152	Y = -1107248.1798
23	X = -542872.8035	Y = -1107246.1118
24	X = -542835.6367	Y = -1107230.8340
25	X = -542878.6098	Y = -1107297.5946
26	X = -542923.2619	Y = -1107312.2723
27	X = -542901.5528	Y = -1107318.0611
28	X = -542909.5402	Y = -1107319.1690
29	X = -542913.2613	Y = -1107322.6190
30	X = -542923.3080	Y = -1107327.4606